

Nr 66.

Ankom till riksdagens kansli den 8 november 1943 kl. 10 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäkring av vissa tjänstepliktiga män, födda år 1924, för olycksfall i arbete m. m.

Genom en den 15 oktober 1943 dagtecknad proposition, nr 363, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag med särskilda bestämmelser om försäkring av vissa tjänstepliktiga män, födda år 1924, för olycksfall i arbete m. m. samt

2) förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under fullgörande av viss tjänsteplikt för män, födda år 1924,

dels ock medgiva Kungl. Maj:t att bemyndiga statens arbetsmarknads-kommission att till ersättningsberättigad tjänstepliktig, varom nu är fråga, utbetala familjetillägg i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som tillämpas beträffande familjetillägg till tjänstepliktig under tiden för tjänstepliktens fullgörande.

Författningsförslagen äro av följande lydelse:

1) L a g

med särskilda bestämmelser om försäkring av vissa tjänstepliktiga män, födda år 1924, för olycksfall i arbete m. m.

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

Vid bestämmande av ersättning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete eller lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar skall, där olycksfallet inträffat eller yrkessjukdomen ådragits under fullgörande på grund av utfärdade bestämmelser om tjänsteplikt för män, födda år 1924, av arbete i skogsbruk eller torvhantering eller av arbete, som erfordras för inkvartering och utspisning av dem, som sysselsättas i sådant arbete, den försäkrades årliga arbetsförtjänst anses icke understiga tvåtusentrehundra kronor.

2 §.

Arbetsgivare är pliktig att till den försäkringsinrättning, i vilken hos honom anställda äro försäkrade jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete,

erlägga det tillägg till försäkringsavgift, som må föranledas av vad i 1 § stadgas.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen förordnar.

2) Förordning

om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under fullgörande av viss tjänsteplikt för män, födda år 1924.

Häriigenom förordnas som följer.

1 §.

Där någon under fullgörande på grund av utfärdade bestämmelser om tjänsteplikt för män, födda år 1924, av arbete i skogsbruk eller torvhantering eller av arbete, som erfordras för inkvartering och utspisning av dem, som sysselsätts i sådant arbete, skadas till följd av olycksfall eller annorledes ådrager sig sjukdom, skall, med nedan i 2 § angivna undantag, ersättning utgivas av allmänna medel.

Fullgörande av tjänsteplikt skall anses vara för handen endast under tid, då den tjänstepliktige för sådant ändamål uppehåller sig på sin arbetsplats eller därtill hörande förläggning eller då den tjänstepliktige är stadd på färd till eller från arbetsplatsen eller förläggningen samt färden föranledes av och står i omedelbart samband med tjänsteplikten.

I avseende å ersättning enligt denna förordning skola, där ej annat följer av vad nedan stadgas, bestämmelserna i förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

2 §.

Denna förordning äger icke tillämpning å tjänstepliktig, vilken jämlikt 2 § andra stycket lagen om försäkring för olycksfall i arbete icke är att anse såsom arbetare.

Ersättning enligt denna förordning utgår ej, om ersättning i anledning av olycksfallet eller sjukdomen utgives enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete eller lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Ersättning skall ej heller utgå enligt denna förordning i den mån motsvarande ersättning utgives enligt förordningen angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall.

3 §.

Den skadade eller sjuke är skyldig att underkasta sig vård eller föreskrift av läkare, som arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren må tillkalla.

4 §.

I 6 § första stycket 1) a) förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, angivna ersättningar utgivas från tiden för olycksfallet eller sjukdomens yppande. Övriga i 6 § första stycket nämnda förordning angivna ersättningar utgivas, under där omförmälda förutsättningar, från och med dagen efter olycksfallet eller sjukdomens yppande.

5 §.

Den skadades eller sjukas årliga arbetsförtjänst beräknas efter de grunder, som stadgas i 9 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete; dock skall, där den årliga arbetsförtjänsten understiger tvåtusentrehundra kronor, densamma beräknas till detta belopp.

6 §.

Beredes den skadade eller sjuke vård å sjukvårdsanstalt, skall rörande avdrag å sjukpenning gälla vad i 10 § förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, stadgas; där den ersättningsberättigade icke har försörjningsplikt, som angives i sagda paragraf, skall dock avdrag göras med hälften av sjukpenningen.

7 §.

Kan ej genast avgöras, huruvida ersättning av allmänna medel skall utgå men sannolika skäl därtill finnas eller huruvida ersättning skall utgå från riksförsäkringsanstalten eller från sådant bolag, som i 4 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete sägs, må riksförsäkringsanstalten kunna besluta om åtgärder för den skadades eller sjukas vård samt utgiva ersättningar; skollande ersättningar i förstnämnda fall utgivas provisoriskt och utan återbetalningsskyldighet, därest sedermera ersättningen bestämmes till lägre belopp eller ersättning finnes icke böra utgå.

8 §.

Gällande bestämmelser rörande tillämpning av lagen om försäkring för olycksfall i arbete å arbetare, som användas till arbete för statens räkning, skola lända till efterrättelse jämväl beträffande tillämpning av denna förordning å tjänstepliktiga, vilka anställts hos staten som tjänstepliktberättigad arbetsgivare.

9 §.

Rörande skyldighet för den skadade eller sjuke att lämna arbetsgivare eller arbetsföreståndare underrättelse om skada eller sjukdom samt för arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren att göra anmälan därom till riksförsäkringsanstalten ävensom beträffande påföljd för underlåtenhet att göra sådan anmälan samt för lämnande av vederligen oriktigt meddelande däri skola

bestämmelserna i 20, 21 och 34 §§ lagen om försäkring för olycksfall i arbete äga motsvarande tillämpning.

10 §.

De närmare föreskrifter, vilka, utöver vad denna förordning innehåller, finnas erforderliga för förordningens tillämpning, meddelas av Konungen eller av myndighet, som Konungen bestämmer.

Denna förordning träder i kraft den dag Konungen förordnar.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för förslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

För att tillföra i första hand skogsbruket men därjämte även torvhanteringen erforderlig arbetskraft utfärdades den 13 november 1942 kungörelse (nr 878) om tjänsteplikt för män, födda år 1923, varigenom det ålades varje svensk man, som är född nämnda år, att i enlighet med de föreskrifter, vilka statens arbetsmarknadskommission meddelar, antaga och utföra sådant arbete i skogsbruk eller torvhantering, som hans kroppskrafter och hälso-tillstånd medgiva, ävensom arbete, som erfordras för inkvartering och utspisning av dem, som sysselsättas i skogsbruk eller torvhantering.

Enligt 22 § lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt skall i fråga om tjänstepliktigs anställning hos tjänstepliktberättigad arbetsgivare gälla vad enligt lag, avtal eller sedvänja gäller för frivillig anställning av ifrågavarande slag. Härav följer, att — såvitt angår ersättningar i anledning av olycksfall eller sjukdom — bestämmelserna i lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete samt den därmed sammanhörande lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar bli tillämpliga. Enär stadgandena i nämnda lagar icke kunde anses bereda tjänstepliktiga med arbete inom skogsbruk och torvhantering tillräckligt försäkringsskydd, föreslogs genom proposition den 19 mars 1943 (nr 178) antagandet av, bland annat, lag med särskilda bestämmelser om försäkring för olycksfall i arbete av vissa tjänstepliktiga m. m. samt förordning om ersättning i vissa fall i anledning av kroppsskada, ådragen under fullgörande av tjänsteplikt, varigenom förmåner, nära överensstämmande med dem, som tillkomme värnpliktiga, skulle beredas tjänstepliktiga av ifrågavarande årsklass vid olycksfallsskada eller sjukdom.

Propositionen behandlades av andra lagutskottet, som i utlåtande (nr 22) i anledning av densamma yttrade:

»Genom föreliggande proposition har beträffande tjänstepliktiga, som avses i kungörelsen den 13 november 1942 om tjänsteplikt för män, födda år 1923, föreslagits vissa i förhållande till lagarna om försäkring för olycksfall i arbete och om försäkring för vissa yrkessjukdomar fördelaktigare regler om ersätt-

ning vid inträffade olycks- eller sjukdomsfall. Försäkringsskyddet för nämnda tjänstepliktiga har föreslagits skola förbättras huvudsakligen i två avseenden. Dels har ersättningsrätten utvidgats att omfatta vissa risker, för vilka olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringen ej gäller, nämligen sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall eller utgör yrkessjukdom, samt olycksfall under resa till och från förläggning och inom förläggning. Dels har beträffande beräkningen av den årliga arbetsförtjänst, som skall ligga till grund för bestämmande av utgående ersättningar, minimibeloppet höjts från 450 till 2,300 kronor. Till förebild för dessa förbättringar har tjänat förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Vad särskilt angår sjukdom, som ej förorsakats av olycksfall eller utgör yrkessjukdom, kommer ersättning att utgå under samma förutsättningar som stadgas i nämnda förordning, alltså vid sjukdomsfall under tjänstepliktens fullgörande så snart skälig anledning ej finnes att antaga, att sjukdomens framträdande föranletts av annan orsak än tjänstepliktens fullgörande och att denna icke väsentligen bidragit därtill, samt vid sjukdomsfall efter det tjänsteplikten fullgjorts, om denna skäligen kan antagas hava väsentligen bidragit till sjukdomen. De särskilda förmånerna för tjänstepliktiga böra enligt propositionen komma även dem till godo, vilka — — — fullgöra tjänsteplikten efter frivillig anmälan.

Ersättningar i fall, då olycksfalls- eller yrkessjukdomsförsäkringslagen ej är tillämplig, ha föreslagits skola utgå av allmänna medel, medan de kostnader i form av ökade premier för försäkring enligt nämnda lagar, som förorsakas av förhöjningen av minimibeloppet för beräkning av årsförtjänst, avsetts skola bäras av arbetsgivarna. Enligt av utskottet inhämtade upplysningar hava totalkostnaderna ej kunnat beräknas; de ökade kostnaderna för arbetsgivarna torde bliva relativt obetydliga.

Utskottet delar departementschefens åsikt, att ifrågavarande tjänstepliktiga äro så nära jämförliga med värnpliktiga, att de vid olycksfallsskada eller sjukdom böra beredas särskilda förmåner, vilka nära överensstämma med dem som tillkomma värnpliktiga. Då de föreslagna utvidgningarna av ersättningsrättens omfattning äro synnerligen befogade och höjningen av minimibeloppet av den årsförtjänst, som skall ligga till grund för bestämmande av ersättningsbelopp, synes väl avvägd, tillstyrker utskottet en lagstiftning i enlighet med de i propositionen föreslagna grunderna. Utskottet vill emellertid understryka departementschefens i propositionen gjorda uttalande, att ifrågavarande reglering icke får tillerkännas prejudicerande betydelse för andra tjänstepliktiga.

Beträffande utformningen av de särskilda bestämmelserna i författningsförslagen och i fråga om förslaget om rätt för arbetsmarknadscommissionen att utbetala familjetillägg till ersättningsberättigad tjänstepliktig har utskottet ej funnit anledning till erinran.»

Utskottet hemställde på grund av vad sålunda anförts, att riksdagen måtte bifalla propositionen.

Mot utskottets utlåtande reserverade sig herrar Wistrand och Manner-

skantz beträffande 1 § i förslaget till lag med särskilda bestämmelser om försäkring för olycksfall i arbete av vissa tjänstepliktiga m. m. och 5 § i förslaget till förordning om ersättning i vissa fall i anledning av kroppsskada, ådragen under fullgörande av tjänsteplikt. Reservanterna ansågo, att minimibeloppet vid beräkning av den årsförtjänst, som skulle ligga till grund för bestämmande av ersättningsbelopp vid sjukdom och olycksfall, borde vara 2,100 kronor med hänsyn till vad som kunde beräknas vanligen förekomma i fråga om icke tjänstepliktiga skogsarbetare.

Riksdagen godkände utskottets utlåtande.

Lag och förordning i ämnet utfärdades den 21 april 1943 (nr 182 och 183).

De nu framlagda förslagen hava föranletts av en framställning från statens arbetsmarknadskommission i skrivelse den 29 april 1943.

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, har vid remiss till lagrådet av lagförslaget anfört bl. a. följande:

»Med hänsyn till rådande situation på bränsleförsörjningens område kommer det möjligen att visa sig nödvändigt att för arbete i skogsbruk och måhända även torvhantering med stöd av tjänstepliktslagen uttaga arbetsföra svenska män, födda år 1924. Jämväl denna årsklass bör under sådant arbete tillförsäkras samma förmåner med avseende å ersättningar i anledning av olycksfall eller sjukdom som de, vilka genom lagen den 21 april 1943 (nr 182) och förordningen av samma dag (nr 183) givits åt män, födda år 1923. Anledning till sakliga ändringar av lagens och förordningens stadganden synes icke föreligga. — — —

Liksom i fråga om män, födda år 1923, torde Kungl. Maj:t böra föreslå riksdagen medgiva Kungl. Maj:t att bemyndiga statens arbetsmarknadskommission att till ersättningsberättigad tjänstepliktig, född år 1924, utbetala familjetillägg i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som tillämpas beträffande familjetillägg till tjänstepliktig under tiden för tjänstepliktens fullgörande.»

Lagrådet, vars utlåtande inhämtats över lagförslaget, har lämnat detsamma utan erinran.

Utskottet.

Utskottet får, under erinran om sitt här ovan återgivna utlåtande, nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 178 angående försäkring för olycksfall i arbete av vissa tjänstepliktiga m. m., anmäla att utskottet vid granskning av de nu framlagda förslagen ej funnit anledning till erinran mot desamma. Utskottet hemställer därför,

att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 4 november 1943.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Norman, Linder, Wistrand, Olof Carlsson, Mannerskantz, Roos, Holstenson* och *Nils Elowsson*; samt

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herr *Olovson* i Västerås, fröken *Andersson*, herr *Hallagård*, fru *Nordgren* samt herrar *Hermansson, Holm* och *Lundgren*.

Reservation

av herrar *Wistrand* och *Mannerskantz*.
